

ECONOMICS

UDC 338.1 (045)

EOI 10.11232/2663-4139.15.24

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ORCID ID: 0000-0002-7546-7428

БОГАЦЬКА Наталія Миколаївнаканд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ**ВІТКОВСЬКА Анастасія Станіславівна**здобувач вищої освіти факультету економіки, менеджменту та права
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ**КРУПСЬКА Валентина Андріївна**здобувач вищої освіти факультету економіки, менеджменту та права
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

УКРАЇНА

Анотація.

У статті розглянуто сутність конкурентоспроможності підприємств, чинники, що сприяють та стримують її розвиток. Розглянуто основні завдання та напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах господарювання. Надано пропозиції щодо шляхів підвищення конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкуренція; конкурентоспроможність; стратегія; завдання; чинники конкурентоспроможності; напрями підвищення конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність підприємства є одним із важливих аспектів ринкового середовища, який характеризує можливість підприємства адаптуватися до умов ринку і посісти провідне місце і втримати його якомога довше. Проблема управління та підвищення конкурентоспроможності підприємства зумовлена складністю самого підприємства як об'єкта управління, наявністю залежності конкурентоспроможності підприємства від умов зовнішнього середовища.

Конкуренція на ринку стає все жорсткіша, йде суперництво між товаровиробниками за вигідніші умови виробництва та реалізації продукції, за одержання найвищого прибутку та інших переваг, ця конкуренція здійснюється різними методами та може виступати в різних формах. Тому виникає необхідність у постійному пошуку нових шляхів для підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Чимало вітчизняних і зарубіжних вчених досліджували можливості підвищення конкурентоспроможності та зробили значний внесок у розвиток сучасної теорії

© Богацька Н.М., Вітковська А.С., Крупська В.А., 2020
© Bogatska N., Vitkovs'ka A., Krups'ka V., 2020

<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139>
<http://eoi.citefactor.org/10.11232/2663-4139.15.24>

конкурентоспроможності: Абаев К., Ансофф І., Балабанова І. В., Бокій В. І., Воронкова А. Е., Градов А. П., Гранатуров В. М., Герчикова І. Н., Дикань В. Л., Должанський І. З., Жигулін А. А., Загорна Т. О., Зубко Л. В., Іванов Ю. Б., Іванова О.Ю., Казанцев С. Ю., Ковадло К. Л., Котлер Ф., Литвиненко А. Т., Мазаракі А. А., Павлова В. А., Портер М., Смолін І. В., Ушакова Н. М., Хамініч С. Ю., Хемел Г., Шишкова О. Є, Шубін А. А та інші.

Метою даної статті є визначення можливостей підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в сучасних умовах.

Конкурентоспроможність підприємства – це концентрування проявлення переваг над конкурентами в економічній, технологічній, організаційних сферах діяльності підприємств, яке можна визначити економічними показниками (додатковий прибуток, ринкова частка, обсяг продажу) [1].

Конкурентоспроможність виявляється лише в умовах конкуренції і через конкуренцію. Проблема конкурентоспроможності була предметом вивчення економічної, соціологічної, юридичної наук, при цьому кожна з них обґрунтовувала свої цілі, застосовувала специфічні методи дослідження цього інституту. Найчастіше поняття “конкурентоспроможність” вживають тоді, коли споживач обирає той чи інший товар або послугу фірми, враховуючи їх якісні показники.

Теоретичні проблеми забезпечення конкурентоспроможності завжди посідали чільне місце у системі наукових досліджень практично усіх економічних шкіл і течій. Можна стверджувати, що стан сучасної економічної науки в цілому, актуальність і невідкладність вирішення поставлених проблем її подальшого розвитку, аналіз ситуації, що склалась на підприємствах, вказують на необхідність забезпечення їх конкурентоспроможності. Слід урахувати й те, що в економічній науці, на нашу думку, ще чітко не сформувалася методологія формування системи управління конкурентоспроможністю підприємств. У процесі зародження знаходяться проблеми конкурентоспроможності, які визначаються окремими течіями та напрямками, що розвиваються на власних методологічних засадах або конкурують між собою [2].

Проблема підвищення конкурентоспроможності від окремого виду продукції, бізнес-процесу до підприємства в цілому залежить від вирішення проблеми використання наявних резервів. Управління конкурентоспроможністю вітчизняних підприємств повинно базуватися на системному підході до цілеспрямованого пошуку всіх резервів, їх аналізу та можливості використання для розвитку.

Склад резервів може змінюватися: інновації, пов'язані з виробництвом продукції, організацією та управлінням підприємством обумовлюють виникнення нових видів резервів. Жодне підприємство не може досягти переваги над конкурентами у всіх

сферах діяльності, але воно спроможне використати свої можливості на досягнення конкурентних переваг в довгостроковій перспективі. Наявність невикористаних можливостей виникає внаслідок появи нових можливостей виробництва та зміни ринкової ситуації у зв'язку з безперервним науково-технічним прогресом, що безпосередньо впливає на зростаючі вимоги до кваліфікації кадрів і освоєння нової техніки та технологій.

Резерви конкурентоспроможності як невикористані можливості пов'язані, з одного боку, з особливостями використання окремих елементів внутрішнього потенціалу підприємства, а з іншого, з використанням факторів зовнішнього ринкового середовища. Останні включають резерви використання правил і норм, що встановлюються державою і резерви самих ринкових механізмів [3].

Ефективне функціонування підприємства полягає у всебічному використанні резервів конкурентоспроможності. Одним з таких напрямів є реалізація організаційно-економічних резервів, зокрема вдосконалення організації виробництва, організаційної структури та системи управління на підприємствах, що не потребує значних капітальних витрат. Це вимагає систематичного та найбільш повного їх виявлення у процесі аудиту всієї діяльності підприємства, необхідності визначити величину цих резервів. Тобто, такий аналіз дозволить підприємству розробити стратегію та тактику діяльності з підвищення конкурентоспроможності.

З метою цілеспрямованого використання резервів для підвищення конкурентоспроможності пропонується їх поділити на дві групи: резерви, пов'язані із зовнішніми факторами конкурентоспроможності та резерви, пов'язані з невикористанням потенціалу підприємства. У реальній дійсності можливості підвищення конкурентоспроможності, закладені в зовнішніх і внутрішніх чинниках функціонування підприємств, реалізуються неоднаково і не повністю. Резерви, як невикористані можливості підвищення конкурентоспроможності підприємства, виникають тому, що завжди є розрив у часі між виникненням конкретних науково-технічних досягнень та їх використанням у виробничій практиці [4].

Проблеми пошуку і реалізації резервів з'являються перед кожним підприємством не тільки в кризові періоди, а й при роботі в стабільному економічному середовищі. В умовах сучасної економічної кризи виживання підприємств залежить багато в чому від використання внутрішніх виробничих резервів розвитку. На підприємствах повинні запрацювати механізми скорочення витрат, використання прихованих ресурсів, ефективного застосування знань навченого персоналу, посилення активності вищого менеджменту. Комплексний підхід до реалізації внутрішніх резервів підприємства забезпечується в процесі модернізації виробничих систем, що дає можливість

підвищення конкурентоспроможності підприємств шляхом підвищення продуктивності праці та якості продукції без залучення масштабних інвестиційних ресурсів [5].

Практика свідчить, що основними напрямками пошуку резервів підвищення ефективності діяльності підприємства є:

1) ресурсний – відображає першочергову необхідність аналізу ефективності використання наявної матеріальної бази виробництва та живої праці; при цьому потрібно враховувати рівень завантаження обладнання, структуру собівартості продукції, що виготовляється з погляду співвідношення в ній часток амортизації, матеріальних витрат, витрат на оплату праці;

2) організаційний – передбачає пошук можливостей підвищення ефективності тих процесів, що відбуваються на підприємстві; при цьому насамперед увага звертається на ефективність управління - важливої складової ефективності підприємства, а отже, значним резервом її підвищення, є організація виробничого процесу – від рівня робочого місця окремого працівника чи спеціаліста до рівня підприємства в цілому;

3) технологічний – це удосконалення технічної бази та пов'язані з цим організаційно-правові проблеми. На думку багатьох економістів, подолання технічного й технологічного відставання потребує не просто переходу на сучасні технології, а й упровадження певного комплексу відносин – «корпоративної культури».

Серед дослідників переважають погляди щодо поділу резервів конкурентоспроможності підприємств на п'ять укрупнених груп: резерви використання ринкової ситуації; резерви використання організаційного потенціалу підприємства; резерви використання виробничого і технологічного потенціалу підприємства; резерви використання кадрового потенціалу; резерви використання фінансово-економічного потенціалу.

Таким чином, основними завданнями у сфері підвищення конкурентоспроможності можна визначити такі: усунення бар'єрів підприємницької діяльності, зменшення податкового тиску; удосконалення законодавства в галузі підприємницької діяльності, розроблення антимонопольного законодавства; забезпечення платоспроможного попиту населення; державна підтримка новостворених підприємств: створення служб інформації про новітні технології, зміни у законодавстві, перспективні ринки збуту; фінансове стимулювання інноваційної діяльності підприємств щодо створення нових товарів і послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Близнюк, С.В. (2019) Конкурентний потенціал підприємництва як категорія сучасних економічних досліджень. *Інвестиції: практика та досвід*, (7), 41-45.
- [2] Богацька, Н. М. & Цинкобур, Д. Р. (2017). Сучасні методики оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Молодий вчений*, (4), 599-603.
- [3] Васютіна, І.О. (2018) Теоретичні аспекти конкурентоспроможності підприємств. *Держава та регіони*, (5), 114-118.
- [4] Довбенко, В.І. (2018) Чинники підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств за умов глобалізації. *Зовнішня торгівля: право та економіка*, (6), 29-35.
- [5] Панасенко, Д.А. (2019) Конкурентоспроможність підприємства: шляхи підвищення. *Львівська політехніка*, (727), 270-276.

DIRECTIONS OF INCREASING THE COMPETITIVENESS OF ENTREPRENEURSHIPS IN MODERN CONDITIONS

BOGATSKA N., Associate Professor of the Department of Economics and International Relations
Vinnytsia Trade and Economic Institute of KNUTE

VITKOVSKA A., student of the Faculty of Economics, Management and Law
Vinnytsia Trade and Economic Institute of KNUTE

KRUPS'KA V., student of the Faculty of Economics, Management and Law
Vinnytsia Trade and Economic Institute of KNUTE

UKRAINE

Abstract. The article considers the essence of competitiveness of enterprises, factors that promote and hinder its development. The main tasks and directions of increasing the competitiveness of enterprises in modern business conditions are considered. Suggestions for ways to increase competitiveness are provided.

Keywords: competition; competitiveness; strategy; task; competitiveness factors; directions of increasing competitiveness.

